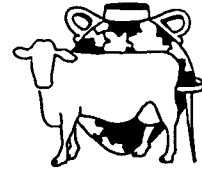

חדשות מן העבר

“חדשות מן העבר”

שלמה דורי – מוזיאון וארכיון הרפת, יפעת

עדויות בספרות שחליבה נוספת גורמת לדלדול גופני והתמוטטות בריאותית, אך הדבר הזה לא היה בעין חרוד, כי שם ניתנה תוספת מתאימה של מזון!

במספר ימי החליבה היה הפרש של 6 ימים נוספים אצל הנחלבות 4 פעמים. נציין, שלמרות שהנסיון נערך לפני למעלה מ-50 שנה, עם בקר בעל פוטנציאל ייצור נמוך, שיטות הזנה לא משוכללות, בחליבת ידיים – ארגון הניסוי וההתייחסות לכל הגורמים (אקלים, פוריות, מצב גופני, גנטיקה וכו') היו ברמה טובה מאד.

תוספת חליבה רביעית יכולה להועיל במצבים שונים, כמו דרישה לחלב קיץ, עמידה במסגרת מכסה “קריאת חירום – תוסיפו חלב בחודשים הקרובים”!

יש לזכור, הפרה שמעמידים לרשותנו הגנטיקאים, היא בעלת פוטנציאל ייצור גבוה יותר מאשר מה שאנחנו מנצלים בטכנולוגיות העומדות לרשותנו (הזנה, שיכון, חליבה ושיקולים כלכליים). כמובן, חיוני להבטיח הספקה נאותה של אנרגיה וחלבון נוספים לנחלבות 4 פעמים.

הובלת חלב

בפירסומים של ההתאחדות על הרצון לשפר את הובלת החלב, ובהרצאתו של מיכאל שטראוס ביום החלב 1997, באו לידי ביטוי התפתחויות והשקפות מודרניות בהובלה ושיווק חלב ותוצרתו.

אך כבר בראשית שנות השלושים התעוררו בעיות דומות, עקרונית אם גם לא כמותית.

ארבע חליבות – חידוש?

כשנוברים במסמכים מן העבר, מתברר ש“אין חדש תחת השמש”.

בכרך כ”ג, חוברת ז’ של “השדה” משנת 1943, מתפרסם מאמר של רפתן ותיק, אריה זיידל מעין חרוד, תחת הכותרת “על נסיון של ארבע חליבות ביממה בעין חרוד”.

היות וזה נושא אקטואלי היום וכותבים עליו בספרות המקצועית שלנו ואף מנסים בכמה משקים, רצוי להביא עדות מלפני 54 שנה.

על סמך דיווחים מספרות רוסיית ואמריקאית, שתנובת החלב של מבכירות עלתה כתוצאה מריבוי חליבות, 4 במקום 3, הוחלט בעין חרוד לנסות את השיטה.

ברשימה מדובר בשלוש קבוצות מבכירות. אחת נחלבה 3 פעמים ביום, השניה 4 פעמים והשלישית נחלבה אחרי ההמלטה 3 פעמים ואחרי 4 שבועות עברו ל-4 פעמים.

לפי האמהות של המבכירות נבדק, האם היה הבדל במוצא הגנטי של המבכירות והתברר שלא היה הבדל כלשהו.

נציין שהמבכירות של 4 חליבות המליטו רובן בחודשי יוני-דצמבר, בו בזמן שאלה של 3 חליבות המליטו בחודשים ינואר-פברואר.

תנובתן של אלה שנחלבו 3 פעמים ביום היתה 3910 ק”ג בתחלובה ושל אלה של 4 חליבות 4430 ק”ג, ההפרש 520 ק”ג לטובת 4 חליבות. התנובה היומית של הנחלבות 4 פעמים היתה בממוצע גבוהה יותר ב-2.5 ק”ג (1.2-4.1).

שתי הקבוצות התעברו בזמן שווה, 3 חודשים אחרי המלטה. לא היה כל הבדל במצב הגופני של שתי הקבוצות. אריה זיידל ז”ל מציין, שיש

גב' הילדה שטראוס ודר' שטראוס

בספר "מסחאים" של מ. קרניאל אשר הופיע ב-1988, יש סיפורים לרוב מתולדות כפר תבור, היא מסחה. פרק מיוחד מוקדש לרפת. רוב העדר של מסחה היה מורכב מפרות מקומיות "באלדי" ומיעוטן היו דמשקאיות. חלב היה בשפע לפי מושגים דאז. מהחלב היו מכינים חמאה, שמנת, גבינות, לבן וחובצה. את הגבינות הקשות היה קונה ערבי, מסעוד ותמורתן היה מביא סחורות, המבוקשות על ידי המתישבים. את התוצרת היו מכינים

במטבחים, בכדי חרס גדולים. כדי להשביח את העדר, הביאו מתחנת הנסיונות המנדטורית בעכו פר מגזע הרפורד (!?). את הפר הביא משה פפר (אחרי קום המדינה מנהל המחלקה לבקר לבשר במשרד החקלאות). בנותיו של הפר הזה שפעו חלב (מוזר בהתחשב שהרפורד הוא גזע בשר מובהק), נוצרו כמויות גדולות של חלב ועמדה שאלה של שיווק והובלה. היה מי שהציע להקים מחלבה ולייצר תוצרת, אך ההצעה לא

לימים שיווקו חלק מהחברים את החלב לנהריה. עולה חדש מגרמניה בשם ריכרד שטראוס (אביו של מיכאל שטראוס), פתח מחלבה בנהריה. הוא היה בא לכפר תבור לחתום חוזים לאספקת חלב.

מדי שנה בא שטראוס, ישב עם האיכרים ובגרמנית-יידיש ניהל משא ומתן. רעייתו, אישה גבוהה ונאה, היתה מצטרפת למסע. היא היתה נוהגת לבקר בבתי המתישבים כדי להתעניין כיצד מייצרים מוצרי חלב תוצרת בית.

כך אנחנו יודעים, שאחד המקורות של "קונצרן שטראוס" – היא מסחה.

נתקבלה. מעפולה בא הפתרון. עפולאי בשם חיים עזרן (סבו של שדרן הטלויזיה חנן עזרן) הקים מחלבה בעפולה ובא לנהל משא ומתן על קניית החלב של מסחה. ועדה בת 3 חברים ישבה עם עזרן כל הלילה ואחרי התמקחויות הוסכם: מחיר החלב בחורף יהיה 8 מיל לליטר ובקיץ 12 מיל לליטר (שימו לב, עדיפות לחלב קיץ כבר אז). החלב של האיכרים נבדק בלקטודנומטר, לשם גילוי נסיונות מהילה במים. את ההובלה ביצעו האחים קימל מעפולה, באוטובוס שלהם שהיה חצוי לנוסעים וחצוי לסחורות. חלק מהחברים היו משווקים ל"תנובה".